

**МОНІТОРИНГ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ «ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА КИЄВА НА 2021-2023 РОКИ» У 2021 РОЦІ
ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, ЗОКРЕМА ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ**

2022

Звіт підготовлений КНДУ «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста» (КНДУ «НДІРоМ»)

СПИСОК АВТОРІВ

Завідувач науково-дослідного
відділу досліджень
інфраструктури економіки та
життєвого простору

А.І.Третьякова

Провідний науковий співробітник
науково-дослідного відділу
досліджень інфраструктури
економіки та життєвого простору,
канд. філос.наук

Г.Б. Марушевський

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 36 с., 5 табл., 14 джерел.

Об'єкт дослідження – наслідки виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Мета роботи: виявлення негативних наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Методи або методика дослідження – аналітичні методи.

Основні наукові та практичні результати: у процесі виконання науково-дослідної роботи здійснено:

- аналіз наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- порівняльний аналіз міжнародних і вітчизняних нормативно-правових актів зі стратегічної екологічної оцінки в аспекті моніторингу наслідків виконання планів і програм для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Новизна: проведено аналіз наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, як частину процедури стратегічної екологічної оцінки; запропоновано структуру звіту з моніторингу виконання документів державного планування у сфері охорони довкілля та здоров'я населення.

Сфера застосування: стратегічне планування і моніторинг виконання документів державного планування у сфері охорони довкілля та здоров'я населення.

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ДОВКІЛЛЯ, ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, МОНІТОРИНГ, НАСЛІДКИ, ЗАХОДИ.

ЗМІСТ

Вступ	5
1 Ймовірні наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, зазначені у Звіті про стратегічну екологічну оцінку Програми	6
2 Цільові індикатори та заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми	8
3 Виявлення наслідків виконання Програми у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	11
3.1 Наслідки виконання Програми у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	11
3.2 Результати виконання Програми у 2021 році відповідно до цільових індикаторів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми	16
3.3 Результати реалізації у 2021 році заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми	19
4 Порівняльний аналіз міжнародних і вітчизняних нормативно-правових актів зі стратегічної екологічної оцінки в аспекті моніторингу наслідків виконання планів і програм для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	27
Висновки	32
Список використаної літератури	34

ВСТУП

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№354-VIII від 20.03.2018) для документів державного планування, у тому числі для програм економічного і соціального розвитку міст, повинна здійснюватися стратегічна екологічна оцінка.

Документ державного планування «Програма економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» (далі – Програма) був затверджений рішенням Київської міської ради від 24 грудня 2020 року № 23/23.

У 2020 році Інститутом зеленої економіки був підготовлений «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки».

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (ст. 17). Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

1. ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЗАЗНАЧЕНІ У ЗВІТІ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (ст. 11) звіт про стратегічну екологічну оцінку повинен містити, зокрема, опис ймовірних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків.

У «Звіті про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» були визначені наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які ймовірно можуть мати місце внаслідок реалізації Програми.

Зазначалося, що більшість заходів Програми не матимуть впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, або матимуть позитивний вплив. Очікувалося, що реалізація Програми позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, визначалася як незначна.

Відзначалося, що реалізація деяких заходів Програми ймовірно може призвести до:

- збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря через подальший розвиток промислових зон, створення та розвиток технопарків, а також використання автотранспорту;

- збільшення обсягів скидів у поверхневі води та збільшення навантаження на каналізаційні системи і погіршення якості очисних споруд через подальший розвиток промислових зон, створення та розвиток технопарків;

- збільшення кількості побутових відходів внаслідок розвитку ділового та інших видів туризму, проведення у місті великих культурних, спортивних, ділових

подій та заходів (фестивалів, виставок, ярмарків, конференцій тощо), якщо поводження з цими відходами не буде належним чином організовано;

- суттєвих змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель внаслідок реалізація завдання 1.1 «Реформування земельно-господарського устрою території міста» (оперативна ціль 1 Розділу 1.4 «Розбудова міста і земельні відносини»);

- впливу на нинішню транспортну систему і міську мобільність внаслідок реалізації завдань розділу 2.2, якщо не будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Разом з тим, зазначалося, що реалізація цих заходів ймовірно матиме помірний вплив, який є прийнятним. Суттєвих наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, не передбачалося.

У розділі «Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» Звіту про стратегічну екологічну оцінку Програми зазначалося, що моніторинг базується на розгляді цільових показників для кожного сектору міського розвитку та аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих у Програмі цільових індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення. Зазначалося, що значення деяких цільових індикаторів потребують уточнення чи перегляду. З метою врахування індикаторів, зазначених у національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», пропонувалося розширити кількість екологічних індикаторів.

2. ЦІЛЬОВІ ІНДИКАТОРИ ТА ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 затверджено «Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення». Відповідно до цієї постанови Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування має розмістити на власному офіційному веб-сайті заходи, передбачені для здійснення моніторингу.

Цільові індикатори (табл. 1) та заходи (табл. 2), передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» були розміщені на веб-сайті Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2020/12/28/Zahodi_monitoringu.pdf).

Таблиця 1

Цільові індикатори для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки

№	Індикатор	Одиниця виміру	2021	2022	2023
1.	Індекс забруднення атмосфери, середній по місту (ІЗА)	умовних од.	високий (7,0–14,0)	підвищений (5,0–7,0)	підвищений (до 5,0)
2.	Динаміка обсягу побутових відходів, накопичених у спеціально відведених місцях, по відношенню до попереднього року (розраховується по об'єму)	%	<5	<5	<5
3.	Частка роздільно зібраних ТПВ за двох-контейнерною схемою (від загального обсягу утворених ТПВ)	%	10	10	10
4.	Частка спалених (утилізованих) відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	18	18	18
5.	Частка перероблених відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	9,3	10,0	10,0
6.	Забезпеченість зеленими зонами загального користування	м ² / мешканця	23,5	24,0	24,5
7.	Площа земель природно-заповідного фонду	тис. га	17,0	18,0	19,0

№	Індикатор	Одиниця виміру	2021	2022	2023
8.	Частка водних об'єктів міста Києва, на яких здійснюється моніторинг екологічного стану якості води відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС	%	50	50	50
9.	Токсикологічний моніторинг методом біотестування поверхневих вод водних об'єктів	од.	10	20	30

Таблиця 2

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки

№	Заходи
<i>Завдання 1.1. Зменшення негативного впливу промисловості</i>	
1.1.1	Реконструкція та технічне переоснащення СП «Завод «Енергія» КП «КІЇВТЕПЛОЕНЕРГО» (вул. Колекторна, 44, Дарницький р-н), зокрема:
1.1.1.1	Технічне переоснащення в частині системи очищення димових газів
1.1.1.2	Реконструкція з впровадженням окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини
<i>Завдання 1.2. Впровадження сучасної системи контролю за станом довкілля</i>	
1.2.1	Створення та забезпечення актуалізації Регіонального кадастру природних ресурсів міста Києва (у рамках концепції Земельного та Містобудівного кадастрів міста Києва)
1.2.2	Удосконалення та технічне переоснащення існуючої системи спостереження за станом забруднення довкілля, зокрема встановлення програмно-апаратного комплексу контролю за екологічним станом окремих локацій та в цілому міста Києва з метою попередження та прогнозування надзвичайних ситуацій та своєчасного інформування.
1.2.3	Створення геоінформаційної системи природно-заповідних територій та об'єктів міста Києва; Реєстру зелених зон комунальної власності територіальної громади міста Києва.
<i>Завдання 1.3. Впровадження сучасних методів переробки твердих побутових відходів та обмеження їх поховання на полігонах (мета – Zero waste)</i>	
1.3.1	Рекультивация окремих карт полігону ТПВ № 5.
1.3.2	Створення потужностей з переробки та утилізації ТПВ і рослинних відходів
1.3.3	Створення системи роздільного збору та вторинної переробки відходів.
<i>Завдання 1.4. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста</i>	
1.4.1	Формування доступної системи екологічного інформування населення міста Києва відповідно до Директиви 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації (запровадження нових механізмів).
<i>Завдання 1.5. Охорона та раціональне використання природного середовища</i>	
1.5.1	Розробка комплексу програмних заходів та дій з адаптації зелених насаджень до зміни клімату, сприяння покращенню мікроклімату в зонах житлової забудови (в межах мікрорайонів).
1.5.2	Збільшення площі зелених зон загального користування та озелених територій. Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

1.5.3	Поліпшення стану основних водних об'єктів м. Києва (річок, озер, каналів тощо)
1.5.3.1	Інвентаризація та паспортизація водних об'єктів на території міста Києва
1.5.3.2	Розробка міської системи моніторингу водних об'єктів на території міста Києва
1.5.3.3	Сприяння розробленню та реалізації Плану управління басейнами р. Дніпро та р. Десна (у межах міста)
1.5.3.4	Розробка плану заходів щодо стимулювання зменшення скидів забруднюючих речовин у природні водні об'єкти та посилення контролю за скидами.
<i>Завдання 1.6. Вдосконалення нормативно-правового регулювання</i>	
1.6.1	Удосконалення та актуалізація міської екополітики, зокрема розробка Стратегії екологічної політики міста Києва до 2030 року та плану заходів з її реалізації на засадах системності та міжвідомчого підходу (з урахуванням оновленої Стратегії державної екологічної політики України до 2030 року).

Слід зазначити, що заходи, представлені в табл. 2, швидше стосуються моніторингу виконання деяких заходів Програми (а саме заходів розділу 2.5 «Екополітика та охорона довкілля»), аніж моніторингу наслідків виконання Програми. Це пов'язано з тим, що проєкт Програми та Звіт про СЕО були підготовлені ще до прийняття «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення»

3. ВИЯВЛЕННЯ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ У 2021 РОЦІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування грає дуже важливу роль у забезпеченні реалізації цих документів з мінімальною шкодою для довкілля та здоров'я населення. Разом з тим, не дивлячись на важливість моніторингу як частини СЕО, є дуже небагато прикладів його практичного використання. Це пов'язано як з нетривалим часом використання процедури СЕО в Україні та відсутністю відповідного досвіду, так і зі складністю відслідковування наслідків впровадження документів державного планування та встановлення причинно-наслідкових зв'язків (співвіднесення того чи іншого наслідку з конкретним документом державного планування).

Виявлення наслідків виконання Програми у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, здійснювалася на основі аналізу «Звіту про виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2021 рік» та «Звіту про виконання індикаторів Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2021 рік». При цьому наслідки визначалися:

- відповідно до оперативних цілей Програми;
- відповідно до цільових індикаторів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми;
- відповідно до заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми.

3.1. НАСЛІДКИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ У 2021 РОЦІ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Наслідки виконання Програми у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до оперативних цілей Програми представлені у табл. 3. Ці наслідки визначалися на основі інформації про виконання заходів Програми у 2021 році.

Як можна бачити з таблиці, більшість заходів Програми є нейтральними щодо наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення. Негативні наслідки відсутні. Натомість є позитивні наслідки реалізації деяких заходів Програми для

атмосферного повітря, клімату, ґрунтів і земельних ресурсів, водних об'єктів, флори і фауни, природоохоронних територій, ландшафтів, культурної спадщини, а також для здоров'я та безпеки життєдіяльності населення.

Наслідки виконання Програми у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до оперативних цілей Програми

Оперативна ціль	ПОВІТРЯ	КЛІМАТ	ГРУНТИ	ВОДИ	ФЛОРА І ФАУНА	ПРИРОДОХОРОННІ І ТЕРИТОРІЇ	ЛАНДШАФТ	КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА МАТЕРІАЛЬНІ	БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
1.1. Промисловість та розвиток підприємництва										
1.1.1 «Стимулювання розвитку інноваційно-орієнтованих промислових підприємств»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2. «Перетворення Києва у місто, відкрите для бізнесу»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2. Інвестиції										
1.2.1. «Залучення інвестицій до міста Києва»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Ринок праці										
1.3.1. «Підвищення рівня зайнятості мешканців міста Києва»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2. «Створення умов для зростання офіційної заробітної плати в місті Києві»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Розбудова міста і земельні відносини										
1.4.1. «Забезпечення прозорості у сфері земельних відносин»	0	0	LT/PE/CU	0	0	0	0	0	0	0
1.4.2. «Гармонійний розвиток міста з урахуванням інтересів громади, бізнесу та влади»	0	0	LT/PE/CU	0	0	0	LT/PE	0	0	0
1.5. Туризм										
1.5.1. «Збільшення кількості туристів»	0	0	0	0	0	0	0	0	MT/TE	0
1.5.2. «Збільшення тривалості та покращення комфорту перебування туристів»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1.5.3. «Підвищення ефективності управління туристичної сфери»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/ CU
2.1. Житлово-комунальне господарство											
2.1.1. «Підвищення ефективності використання комунальної інфраструктури»	LT/ PE/CU	0	0	LT/ PE/CU	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/CU
2.1.2. «Підвищення ефективності споживання енергоресурсів»	LT/ PE/CU	LT/ PE/CU	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.3. «Залучення власників квартир до управління житловим фондом»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2. Транспорт та міська мобільність											
2.2.1. «Впровадження принципів сталої міської мобільності»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2. «Підвищення безпеки дорожнього руху»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/CU	LT/ PE/SI
2.2.3. «Розвиток громадського транспорту та простору для пересування пішоходів і немоторизованих транспортних засобів»	MT/ PE/ CU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/CU
2.2.4. «Підвищення ефективності управління транспортною системою міста»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Соціальна підтримка та допомога											
2.3.1. «Підвищення соціальної захищеності мешканців»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/ CU
2.4. Охорона здоров'я та здоровий спосіб життя											
2.4.1. «Забезпечення якісної та доступної медицини в м. Києві»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/CU
2.4.2. «Просування здорового способу життя серед мешканців міста»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/ PE/CU
2.5. Екополітика та охорона довкілля											
2.5.1. «Забезпечення екологічної безпеки в столиці та зниження негативного впливу на довкілля»	MT/ PE	0	LT/ PE/ CU	MT/ PE	MT/ PE	LT/ PE/ CU	LT/ PE	0	0	0	MT/ PE/ CU

2.6. Публічний простір										
2.6.1. «Впорядкування та розвиток публічного простору»	0	0	0	0	MT/PE	LT/PE/CU	LT/PE	0	MT/TE/SI	MT/PE/CU
2.7. Адміністративні послуги										
2.7.1. «Створення сучасної та розгалуженої системи центрів надання адміністративних послуг європейського зразка»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.7.2. «Підвищення якості надання адміністративних послуг»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.8. Освіта										
2.8.1. «Підвищення рівня забезпеченості освітньою інфраструктурою та її оновлення у відповідності до вимог часу»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.8.2. «Підвищення актуальності та якості освіти»	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.9. Безпека та пивільний захист										
2.9.1. «Зниження рівня злочинності»	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/PE	0
2.9.2. «Забезпечення цивільного захисту населення»	0	0	0	0	0	0	0	0	LT/PE	0
3.1. Історико-культурна спадщина										
3.1.1. «Збереження та актуалізація об'єктів культурної спадщини міста Києва»	0	0	0	0	0	0	0	LT/PE	0	0
3.2. Культура										
3.2.1. «Забезпечення галузі культури та креативних індустрій сучасною інфраструктурою»	0	0	0	0	0	0	0	LT/PE/CU	0	0
3.2.2. «Актуалізація та просування культурної пропозиції»	0	0	0	0	0	0	0	MT/TE	0	0

Позначення	Пояснення
-1	Негативні наслідки.
0	Немає наслідків.
+1	Позитивні наслідки.
ST / MT / LT	Короткострокові (1 рік) / Середньострокові (3-5 років) / Довгострокові (10-15 років) наслідки
PE / TE	Постійні / Тимчасові наслідки
SE / CU / SI	Вторинні / Кумулятивні / Синергічні наслідки

3.2. РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ У 2021 РОЦІ ВІДПОВІДНО ДО ЦІЛЬОВИХ ІНДИКАТОРІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Центральним принципом моніторингу наслідків є використання індикаторів, які стосуються кожної виявленої значної проблеми та її наслідків. При цьому варто переважно використовувати існуючі показники – ті, моніторинг, яких вже здійснюється. Використання нових показників може бути виправдане лише в окремих випадках. Цільові індикатори (показники) спрямовані на досягнення мети, визначеної у кількісній формі.

Інформація про виконання цільових екологічних індикаторів Програми у 2021 році представлена в табл. 4. На підставі цієї інформації можна зробити такі висновки:

- цільовий індикатор 1 «Індекс забруднення атмосфери» (ІЗА): стан атмосферного повітря в Києві не покращився, оскільки ІЗА планувався високим. Разом з тим, у звіті варто вказувати конкретне значення ІЗА у звітному році, а не широкий діапазон значень. Крім того, згідно існуючих методів оцінки рівень забруднення вважається низьким, якщо ІЗА нижче 5,0; підвищеним – при ІЗА від 5,0 до 7,0; високим – при ІЗА від 7,0 до 14,0; дуже високим – при ІЗА вище 14,0. Тому значення індикатора ІЗА у 2023 році «**підвищений** (до 5,0)» (табл. 2) слід замінити на «низький (до 5,0)»;
- цільові індикатори 2-4, які стосуються накопичення, роздільного збирання та спалювання твердих побутових відходів, вказують на те, що проблема поводження з відходами в Києві залишається вкрай серйозною, оскільки у місті немає сміттєпереробних підприємств, до того ж на сміттєспалювальному заводі «Енергія» проводилися ремонтні роботи;
- цільовий індикатор 5 вказує на те, що все ж таки є прогрес у поводженні з твердими побутовими відходами, пов'язаний зі зростанням частки перероблених відходів;
- значення цільового індикатора 6 «Забезпеченість зеленими зонами» відповідає запланованому значенню;

- планове значення цільового індикатора 7 «Площа земель природно-заповідного фонду» на 2021 рік від початку було заниженим (17,0 тис. га), оскільки вже у 2017 році площа ПЗФ становила **20,3** тис. га (за даними «Регіональної доповіді про стан навколишнього середовища м. Києва за 2017 рік»). Загалом же площа ПЗФ у 2021 році зросла. Тому слід переглянути цільові індикатори на 2022 і 2023 роки;
- значення цільових індикаторів 8 і 9 відповідають запланованим значенням.

Виконання цільових екологічних індикаторів Програми у 2021 році

№ п/п	Індикатор	Одиниця виміру	Значення індикатора		Причини недосягнення прогнозних значень
			План на 2021 рік	Факт	
1.	Індекс забруднення атмосфери, середній по місту (ІЗА)	умовних од.	високий (7,0–14,0)	високий (7,0–14,0)	
2.	Динаміка обсягу побутових відходів, накопичених у спеціально відведених місцях, по відношенню до попереднього року (розраховується по об'єму)	%	<5	>5	У зв'язку із відсутністю сміттєпереробних заводів
3.	Частка роздільно зібраних ТПВ за двохконтейнерною схемою (від загального обсягу утворених ТПВ)	%	10	8	У зв'язку з відсутністю сміттєпереробних заводів
4.	Частка спалених (утилізованих) відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	18	8,3 ¹	Зниження показника відбулося у зв'язку з проведенням ремонтних робіт з технічного переоснащення СП «Завод Енергія»
5.	Частка перероблених відходів (від загального обсягу утворених відходів)	%	9,3	13,8 ¹	
6.	Забезпеченість зеленими зонами загального користування	м ² / мешканця	23,5	23,3 ²	Враховуючи прийняті рішення щодо створення нових зелених зон загального користування, очікується досягнення планових значень (у 2021 році постійною комісією Київської міської ради з питань екологічної політики підтримано 30 ініціатив щодо створення об'єктів благоустрою зеленого господарства орієнтовною площею 118,2 га)
7.	Площа земель природно-заповідного фонду	тис. га	17,0	21,2	
8.	Частка водних об'єктів міста Києва, на яких здійснюється моніторинг екологічного стану якості води відповідно до вимог Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС	%	50	50	
9.	Токсикологічний моніторинг методом біотестування поверхневих вод водних об'єктів	од.	10	10	

¹ Очікувані дані Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

² Дані Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) станом на 01.11.2021.

3.3. РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ У 2021 РОЦІ ЗАХОДІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Процес стратегічного планування має бути організований таким чином, щоб моніторинг наслідків виконання документа державного планування був інтегрований у загальний моніторинг реалізації цього документа.

«Програма економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» містить розділ 2.5 «Екополітика та охорона довкілля». Моніторинг виконання заходів цього розділу одночасно розглядається як моніторинг наслідків реалізації Програми, забезпечуючи інтеграцію обох видів моніторингу (див. розділ 2).

Результати виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, представлені в табл. 5. Усього було передбачено 16 заходів, з них: 4 – виконано повністю, 6 – виконано відповідно до плану на 2021 рік, 3 – знаходилося в процесі реалізації, 2 – не виконано, 1 – інформація відсутня. З невиконаних заходів: один захід у 2021 році не виконувався через відсутність можливості встановлення комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини на території заводу СП «ЗАВОД ЕНЕРГІЯ» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО»; реалізація заходу «Розробка плану заходів щодо стимулювання зменшення скидів забруднюючих речовин у природні водні об'єкти та посилення контролю за скидами» запланована на наступні роки.

Формулювання заходу «Розробка міської системи моніторингу водних об'єктів на території міста Києва» потребує коригування або роз'яснення. Зазначене формулювання означає, що міська система моніторингу на території міста Києва відсутня. Разом з тим, інформація про виконання цього заходу свідчить про те, що моніторинг водних об'єктів здійснюється. Можливим варіантом може бути: «Удосконалення міської системи моніторингу водних об'єктів відповідно до вимог Водної рамкової директиви ЄС».

Для тих документів державного планування, які не надто деталізовані, неможливо відокремити наслідки реалізації такого документа від наслідків іншої діяльності, яка не передбачена в цьому документі, але впливає на дану територію. У багатьох таких випадках єдиним прийнятним варіантом є екологічний моніторинг загального характеру. В цьому аспекті реалізація деяких заходів,

передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, сприятиме покращенню системи екологічного моніторингу. Зокрема:

- на заводі СП «ЗАВОД ЕНЕРГІЯ» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» встановлено обладнання з безперервного моніторингу димових газів;
- вдосконалювалася система моніторингу стану якості повітря у Києві за допомогою ІТ-технологій;
- у рамках концепції Земельного та Містобудівного кадастрів міста Києва наповнювався розділ «Земельні ділянки та реєстр зелених зон», що містить детальну інформацію стосовно об'єктів зеленого господарства (парків, скверів, бульварів, зелених зон);
- здійснювалися моніторинг якості води водойм м. Києва та паспортизація водних об'єктів на території міста.

Виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми

№ п/п	Назва заходу	Результат виконання	Інформація про виконання заходів
<i>Завдання 1.1. Зменшення негативного впливу промисловості</i>			
1.1.1	Реконструкція та технічне переоснащення СП «Завод «Енергія» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» (вул. Колекторна, 44, Дарницький р-н)		
1.1.1.1	Технічне переоснащення в частині системи очищення димових газів	У процесі виконання	<p>КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» отримано дозвіл від Державної інспекції архітектури та містобудування України на виконання будівельних робіт від 04.09.2021 № ІУ013210721855. Підрядною організацією ТОВ «Ф3 СОЛЮШОНС» виконувалися будівельні роботи, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконано демонтаж газоходів електрофільтрів котлів 1, 2, борова, демонтаж димососів № 1, 2; – виконані роботи з облаштування фундаментів під обладнання 1 та 2 пускового комплексів; – виконані роботи з монтажу: димососу, модульних компресорних станцій, ресиверів, насосної станції, станції розтарювання, охолоджуючої башти, реактора адсорбера; – виконуються роботи з монтажу рукавних фільтрів на 1 та 2 пускових комплексах; – придбано та встановлено обладнання з безперервного моніторингу димових газів, обладнання управління виробничими процесами, обладнання в РП 349
1.1.1.2	Реконструкція з впровадженням окремого комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини	Не виконано	У 2021 році захід не виконувався через відсутність можливості встановлення комплексу сортування побутових відходів з відбором вторинної сировини на території заводу СП «ЗАВОД ЕНЕРГІЯ» КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО»
<i>Завдання 1.2. Впровадження сучасної системи контролю за станом довкілля</i>			
1.2.1	Створення та забезпечення актуалізації Регіонального кадастру природних ресурсів міста Києва (у рамках концепції Земельного та Містобудівного кадастрів міста Києва)	Виконано	<p>У 2021 році:</p> <ul style="list-style-type: none"> – проводилася дослідна експлуатація інформаційно-аналітичної системи «Управління майновим комплексом територіальної громади міста Києва» (ІАС «Майно») у частині її інтеграції до міської інформаційно-аналітичної системи забезпечення містобудівною діяльністю «Містобудівний Кадастр» (МІАС ЗМД) щодо забезпечення відображення публічних даних містобудівного кадастру на єдиному геопорталі міста Києва (мапа ІАС «Майно»);

			<p>– модернізовано автоматизовані робочі місця (АРМ) в інформаційно-аналітичній системі «Управління майновим комплексом територіальної громади міста Києва» (ІАС «Майно»), а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> • додано розділ «Мережа озеленення територій загального користування»; • проводилася дослідна експлуатація створених АРМ та розділів на мапі ІАС «Майно» та формувалися проєкти технічних вимог до створення порталу «Екологія»; • наповнювався розділ «Земельні ділянки та реєстр зелених зон», який містить детальну інформацію стосовно об'єктів зеленого господарства (парків, скверів, бульварів, зелених зон), що перебувають на балансі КО «Київзеленбуд» та підпорядкованих комунальних підприємств
1.2.2	Удосконалення та технічне переоснащення існуючої системи спостереження за станом забруднення довкілля, зокрема встановлення програмно-апаратного комплексу контролю за екологічним станом окремих локацій та в цілому міста Києва з метою попередження та прогнозування надзвичайних ситуацій та своєчасного інформування	Виконано / план 2021 року	<p>У 2021 році встановлено та працюють у тестовому режимі три пости спостереження за станом атмосферного повітря, зокрема, в Шевченківському та Подільському районах міста за адресами: вул. Турівська,28, вул. Щусєва,20, проспект Правди 64-Г.</p> <p>За даними якості повітря з цих постів кияни можуть слідкувати у режимі реального часу на онлайн-мапі, зокрема, через сайт Управління екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (http://asm.kyivcity.gov.ua/).</p> <p>Підготовлено проєкт рішення Київської міської ради «Про затвердження Програми державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря агломерації міста Київ», яким передбачається:</p> <ul style="list-style-type: none"> – створити мережу постів/станцій автоматичного контролю якості атмосферного повітря; – виявити райони/місця забруднення атмосферного повітря тощо. <p>Управлінням екології та природних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) спільно з Департаментом інформаційно–комунікаційних технологій виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) опрацьовувалося питання щодо вдосконалення системи моніторингу стану якості повітря у Києві за допомогою ІТ-технологій шляхом встановлення індикативних пунктів моніторингу у районах міста Києва для створення системи, яка спирається на бездротову технологію зв'язку дальнього радіусу дії LoRaWAN</p>
1.2.3	Створення геоінформаційної системи природно-заповідних територій та об'єктів міста Києва; Реєстру зелених зон комунальної власності	Виконано / план 2021 року	<p>У 2021 році модернізовано автоматизовані робочі місця (АРМ) в інформаційно-аналітичній системі «Управління майновим комплексом територіальної громади міста Києва» (ІАС «Майно»), а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> – додано розділ «Мережа озеленення територій загального користування»;

	територіальної громади міста Києва		<p>– проводилася дослідна експлуатація створених АРМ та розділів на мапі ІАС «Майно» та формувалися проекти технічних вимог до створення порталу «Екологія»;</p> <p>– наповнювався розділ «Земельні ділянки та реєстр зелених зон», який розроблено АРМ «Реєстр дерев» та проводилася його дослідна експлуатація;</p> <p>– створено модуль «Публічний простір комунальної власності територіальної громади міста Києва», який містить детальну інформацію стосовно об'єктів зеленого господарства (парків, скверів, бульварів, зелених зон), що перебувають на балансі КО «Київзеленбуд» та підпорядкованих комунальних підприємств</p>
<i>Завдання 1.3. Впровадження сучасних методів переробки твердих побутових відходів та обмеження їх поховання на полігонах (мета – zero waste)</i>			
1.3.1	Реконструкція полігону ТПВ № 5 та рекультивация окремих карт полігону	У процесі виконання	<p>У 2021 році:</p> <p>– по об'єкту «Реконструкція та технічне переоснащення полігону ТПВ № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області. Рекультивация ділянки № 1»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконано роботи з прокладання електрокабеля від очисних споруд до ТП 135; • виконувалися роботи з планування поверхні першої карти полігону та прокладанню дренажної системи, виконувалися роботи з формування поверхні карти; • ПрАТ «Київспецтранс» отримано скоригований експертний висновок ДП «Укрдержбудекспертиза». <p>Будівельна готовність об'єкта 34%;</p> <p>– по об'єкту «Реконструкція та технічне переоснащення полігону ТПВ № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області. Рекультивация ділянки № 2» визначено виконавця робіт ДП «НДІБВ», укладено договір 02.01.2022 № 176-21 з розробки проектно-кошторисної документації;</p> <p>– по об'єкту «Будівництво комплексу переробки концентрату з системою предочистки фільтрату на полігоні твердих побутових відходів № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області» – проводилися закупівлі на розробку проектно-кошторисної документації;</p> <p>– по об'єкту «Реконструкція та технічне переоснащення полігону ТПВ № 5 в с. Підгірці Обухівського району Київської області»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • проведено тендер та укладено договір від 09.02.2021 № 09/02-21Б з ТОВ «БУМ» (Будівельне управління механізації) на виконання будівельно-монтажних робіт; • здійснювалася робота з прокладання дренажної системи на другій карті полігону, монтажу підпірної стінки вздовж другої карти полігону; • зводилися насипи із завезеного ґрунту.

			Будівельна готовність об'єкта 61%
1.3.2	Створення потужностей з переробки та утилізації ТПВ і рослинних відходів	У процесі виконання	В електронній системі публічних закупівель «ProZorro» розпочата процедура закупівель з визначення підрядної організації, виконавця робіт з розробки проектно-кошторисної документації (стадія проект «П») об'єкта «Будівництво комплексу з переробки та утилізації рослинних відходів у м. Києві (зокрема, проектні роботи)». У 2021 році торги не відбулися.
1.3.3	Створення системи роздільного збору та вторинної переробки відходів	Виконано / план 2021 року	<p>У звітному році Департаментом житлово-комунальної інфраструктури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) проводилися робочі зустрічі з іноземними та вітчизняними інвесторами, а саме з:</p> <ul style="list-style-type: none"> – компанією «Веолія Україна» з питання поводження з побутовими відходами; – компанією «GINDRIGO» щодо співпраці у реалізації інвестиційного проекту будівництва в місті Києві сміттєпереробного заводу; – представниками Японського агентства міжнародного співробітництва (далі – JICA) з виїздом на об'єкти сфери поводження з побутовими відходами: <ul style="list-style-type: none"> • полігон великогабаритних та будівельних відходів № 6 (Пирогівський шлях, 94-96); • полігон твердих побутових відходів № 5 (с. Підгірці, Обухівського району Київської області); • сортувальна станція ТОВ «СЕЛТІК» (вул. Алма-Атинська, 8). <p>Спільно з ТОВ «Український науково-дослідний інститут з розробки та впровадження комунальних програм та проектів» продовжувалася розробка Плану управління відходами в місті Києві до 2030 року та звіту про проведення його стратегічної екологічної оцінки.</p> <p>У 2021 році КП «Київкомунсервіс» та суб'єктами у сфері поводження з відходами оновлено контейнерний парк для роздільного збирання побутових відходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – відремонтовано 315 од. контейнерів для роздільного збирання побутових відходів; – придбано 67 од. контейнерів типу «Сітка» (1,1 куб. м); – придбано 116 од. контейнерів типу «Дзвінок» (8 - для паперу, 34 – для пластику, 74 - для скла). <p>КП «Київкомунсервіс» за власні кошти придбав 5 од. контейнерів для збирання небезпечних відходів (встановлено 5 контейнерів на вул. Івана Франка 30, вул. Федорова 2А, бульв. Лесі Українки 28, Басейна 7, Мечникова 8) та 1 спецтранспорт для вивезення відходів із контейнерів роздільного збору типу «Дзвінок»</p> <p>Також, передано на перероблення та утилізацію:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 12750 кг хімічних джерел струму; – 20616 шт. люмінесцентних ламп;

			– 5 тис. шт. ртутних термометрів
<i>Завдання 1.4. Підвищення екологічної свідомості мешканців міста</i>			
1.4.1	Формування доступної системи екологічного інформування населення міста Києва відповідно до Директиви 2003\4\ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації (запровадження нових механізмів)	Виконано / план 2021 року	У 2021 році проведено: – 9 природоохоронних акцій; – 7 конкурсів дитячої та юнацької творчості; – 64 інформаційно-просвітницькі проекти; – 2 прес-конференції; – 39 виставок; – 27 екскурсій; – 8 майстер-класів
<i>Завдання 1.5. Охорона та раціональне використання природного середовища</i>			
1.5.1	Розробка комплексу програмних заходів та дій з адаптації зелених насаджень до зміни клімату, сприяння покращенню мікроклімату в зонах житлової забудови (в межах мікрорайонів)	Виконано / план 2021 року	У 2021 році КО «Київзеленбуд»: – на об'єктах капітальних вкладень: • по об'єкту «Будівництво пожежного депо і двох лісових кордонів Дарницького лісопаркового господарства та пожежного депо і будівлі виробничо-службового призначення Святошинського лісопаркового господарства» – розроблено та погоджено завдання на проектування, розроблено ескізний проект. Продовжуються роботи з розроблення проектно-кошторисної документації – стадія «РП» відповідно до укладеного з проектною організацією ТОВ «ПБК «НУВЕЛЬ» договору від 27.10.2020 № 317/10 та календарного плану виконання робіт у 2021 році; • по об'єкту «Будівництво парку вздовж просп. Генерала Ватутіна між просп. Володимира Маяковського та вул. Оноре де Бальзака у Деснянському районі» – завершено виконання усіх видів робіт згідно з укладеним договором від 03.08.2020 № 263/8 на виконання робіт третьої черги будівництва парку (крім влаштування трибун для глядачів та навісу амфітеатру), завершено коригування проекту. На проектну документацію отримано позитивний експертний звіт від 29.12.2021 № 01645-21 ТОВ «УКРАЇНСЬКА МІЖРЕГІОНАЛЬНА БУДІВЕЛЬНА ЕКСПЕРТИЗА»; • по об'єкту «Реконструкція та благоустрій парку «Орлятко» у Солом'янському районі» – укладено відповідний договір з ТОВ «БК БУД АЛЬЯНС» від 08.06.2021 № 148/6; виконувалися роботи з підключення громадської вбиральні до зовнішніх мереж водопостачання та каналізації, підключення електропостачання, влаштування доріжок з ФЕМу; благоустрою території, встановлення лав та урн. У 2021 році відповідно до розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 25.06.2021 № 1461 обсяг асигнувань з

			<p>бюджету м. Києва на фінансування робіт з капітального ремонту 85 об'єктів КО «Київзеленбуд» затверджено в сумі 392527,2 тис. грн.</p> <p>Упродовж 2021 року:</p> <ul style="list-style-type: none"> – по 80 об'єктах капітального ремонту отримано позитивні експертні звіти; – складено 78 дефектних актів, схем та кошторисної документації по новим об'єктам капітального ремонту; – по 29 об'єктам капітального ремонту, які потребують розробки проєктів, підготовлено завдання на проєктування; – виконано капітальний ремонт у 61 парку.
1.5.2	Збільшення площі зелених зон загального користування та озелених територій. Розвиток мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду	Виконано / план 2021 року	<p>У 2021 році постійною комісією Київської міської ради з питань екологічної політики підтримано 30 ініціатив щодо створення об'єктів благоустрою зеленого господарства орієнтовною площею 118,2 га.</p> <p>Створено нові території та об'єкти природно-заповідного фонду комунальних підприємств, що входять до складу КО «Київзеленбуд»:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оголошено природною територією ландшафтний заказник місцевого значення «Зелена мрія» (рішення Київської міської ради від 11.03.2021 № 421/462); – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Катальпа Красуня» (рішення Київської міської ради від 27.05.2021 № 1253/1294); – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Дуб Красень» (рішення Київської міської ради від 27.05.2021 № 1254/1295); – ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Квітковий рай» (рішення Київської міської ради від 23.09.2021 № 2396/2437); – пам'ятка природи місцевого значення «Вікові дерева сосни» (рішення Київської міської ради від 23.09.2021 № 2397/2438); – ландшафтний заказник «Дарничанка» (рішення Київської міської ради від 07.10.2021 № 2745/2786); – ландшафтний заказник «Зелений гай» (рішення Київської міської ради від 04.11.2021 № 3146/3187); – ботанічні пам'ятки природи місцевого значення «Багатовіковий дуб Павлівського скверу», «Багатовіковий дуб Малишева» та «Багатовікова липа Венгринівського» (рішення Київської міської ради від 02.12.2021 № 3689/3736)
1.5.3	Поліпшення стану основних водних об'єктів м. Києва (річок, озер, каналів тощо):		
1.5.3.1	Інвентаризація та паспортизація водних об'єктів на території міста Києва	Виконано	У 2021 році укладено договір на надання послуг з паспортизації водних об'єктів м. Києва. Проведено паспортизацію 10 водних об'єктів.

1.5.3.2	Розробка міської системи моніторингу водних об'єктів на території міста Києва	Виконано	У 2021 році випробувальною хімічною лабораторією проведено моніторинг якості води 84 водойм, що перебувають на балансі КП «Плесо», з них: – 79 об'єктів перевірено на вміст розчиненого кисню у водоймах з метою недопущення заморів водних організмів у зимовий період; – на 70 об'єктах здійснено плановий річний моніторинг; – на 6 об'єктах двічі проведено відбір проб води для оцінювання ефективності роботи очисних споруд. Крім того: – відібрано 924 проби та виконано 30 позапланових проб (оформлено 19 протоколів); – виготовлено понад 344 протоколів випробувань (з них 252 - за програмою моніторингу); – на 61 об'єкті проведено дослідження фізико-хімічних досліджень (оформлено 12 протоколів)
1.5.3.3	Сприяння розробленню та реалізації Плану управління басейнами р. Дніпро та р. Десна (у межах міста)	Інформація відсутня	
1.5.3.4	Розробка плану заходів щодо стимулювання зменшення скидів забруднюючих речовин у природні водні об'єкти та посилення контролю за скидами	Не виконано	Реалізація заходу запланована на наступні роки
<i>Завдання 1.6. Удосконалення нормативно-правового регулювання</i>			
1.6.1	Удосконалення та актуалізація міської екополітики, зокрема розробка Стратегії екологічної політики міста Києва до 2030 року та плану заходів з її реалізації на засадах системності та міжвідомчого підходу (з урахуванням оновленої Стратегії державної екологічної політики України до 2030 року)	Виконано	Затверджено Концепцію екологічної політики міста Києва до 2035 року (рішення Київської міської ради від 16.12.2021 № 4029/4070)

4. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ І ВІТЧИЗНЯНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЗІ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ В АСПЕКТІ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Основними міжнародними правовими документами щодо стратегічної екологічної оцінки є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (далі – Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Протокол про СЕО ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015) і є частиною українського законодавства;
- Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу певних планів і програм на навколишнє середовище (далі – Директива про СЕО). Впровадження Директиви про СЕО в Україні, як частини законодавства ЄС у галузі довкілля, передбачено Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (додаток ХХХ до глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво»). Угоду ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014.

Здійснення стратегічної екологічної оцінки в Україні регулюється Протоколом про СЕО та Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

На виконання вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з метою приведення у відповідність до нього інших підзаконних актів, було прийнято ряд нормативно-правових документів, а саме:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 23 січня 2019 року № 128;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 45;

- Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення»;
- «Критерії визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», затверджені наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.10.2020 № 213; наказ зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 січня 2021 року за № 9/3563.

Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 були затверджені «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». Цей документ носить рекомендаційний характер. Зміни до нього вносилися двічі: наказами Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 та від 18 липня 2019 року № 260.

Загалом між положеннями міжнародних документів щодо СЕО та положеннями Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» є досить багато відмінностей. Одна з таких відмінностей має принциповий характер, особливо в контексті моніторингу наслідків.

Предметом стратегічної екологічної оцінки у Протоколі про СЕО та Директиві про СЕО є **суттєві** (англійською – **significant**) наслідки, тоді як у Законі України «Про стратегічну екологічну оцінку» - **будь-які** (тобто, усі) можливі наслідки. Зокрема в аспекті моніторингу зазначається:

- Протокол про СЕО (стаття 12 «Моніторинг»): «1. Кожна Сторона проводить моніторинг **суттєвих** екологічних, зокрема пов'язаних зі здоров'ям населення, **наслідків** реалізації планів та програм...»;
- Директива про СЕО (стаття 10 «Моніторинг»): «1. Держави-члени проводять моніторинг **суттєвих** екологічних **наслідків** впровадження планів і програм...»;
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»:
 - (стаття 1 «Визначення термінів»): «1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:... б) наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, - **будь-які** ймовірні **наслідки** для

флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів»;

- (статті 17 «Моніторинг): «1. Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг **наслідків** виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення...».

З огляду на відсутність у Законі України «Про стратегічну екологічну оцінку» положень щодо необхідності розгляду саме **суттєвих наслідків** для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, здійснення моніторингу **у строгій відповідності** до цього закону та Постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» перетворює процес моніторингу **будь-яких наслідків** на надмірно копітку та недоцільну процедуру.

Слід зазначити, що будь-яка діяльність впливає на довкілля і відповідно має наслідки. Разом з тим, до екологічних проблем призводить така діяльність, яка має значний вплив на довкілля і відповідно суттєві наслідки. Тому розглядати усі наслідки і неможливо, і недоцільно. Розгляд усіх наслідків вимагатиме значних витрат часу, зусиль і коштів. При цьому ненадання пріоритетності суттєвим наслідкам призводитиме до того, що їм не буде приділятися належна увага. Суттєві наслідки будуть розчинятися у масі усіх наслідків. Тому й не буде досягатися одна з цілей стратегічної екологічної оцінки, яка полягає у здійсненні заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків.

Моніторинг **будь-яких наслідків** впровадження документа державного планування відповідно до «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, перетворює моніторинг наслідків на процедуру, яку практично неможливо виконати, оскільки замовнику буде необхідно вказати для кожного наслідку кількісні та якісні показники, цільові значення цих показників, а ще й методи вимірювання цих показників.

Тому нагальною потребою є внесення змін у Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» та «Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання

документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» з урахуванням рекомендацій посібників із застосування Протоколу про СЕО та Директиви про СЕО щодо проведення моніторингу наслідків [7, 13, 14]. На той період, доки зміни ще не будуть прийняті, можна рекомендувати орієнтуватися на Протокол про СЕО, який є частиною українського законодавства і який визначає, що моніторинг має здійснюватися для **суттєвих** наслідків реалізації планів і програм.

ВИСНОВКИ

Наслідки виконання «Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки» у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, визначалися відповідно до оперативних цілей Програми; відповідно до цільових індикаторів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, а також відповідно до заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми.

В результаті аналізу наслідків виконання Програми у 2021 році для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, відповідно до оперативних цілей встановлено, що більшість заходів Програми є нейтральними щодо наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення. Негативні наслідки відсутні. Натомість є позитивні наслідки реалізації деяких заходів Програми для складових довкілля, а також для здоров'я та безпеки життєдіяльності населення.

З 16 заходів, передбачених для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, 10 заходів було виконано повністю або відповідно до плану на 2021 рік, 3 – знаходилося в процесі реалізації, 2 – не виконано, а по одному заходу інформація відсутня. Формулювання заходу «Розробка міської системи моніторингу водних об'єктів на території міста Києва» потребує коригування.

Для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми було передбачено 9 цільових екологічних індикаторів. Позитивна динаміка спостерігається для двох цільових індикаторів, які стосуються переробки відходів і площі природно-заповідного фонду. Значення чотирьох цільових індикаторів відповідають запланованим значенням. Значення трьох цільових індикаторів, які стосуються накопичення, роздільного збирання та спалювання твердих побутових відходів є нижчими від запланованих значень, вказуючи на те, що проблема поводження з відходами в Києві залишається вкрай серйозною. Коригування потребують значення цільових індикаторів «Індекс забруднення атмосфери» та «Площа земель природно-заповідного фонду» на 2022 і 2023 роки.

В результаті порівняльного аналізу міжнародних і вітчизняних нормативно-правових актів зі стратегічної екологічної оцінки встановлено, що є принципова відмінність положень Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від положень Протоколу про СЕО та Директиви про СЕО, яка є особливо важливою в

контексті моніторингу наслідків. Предметом стратегічної екологічної оцінки у міжнародних документах є **суттєві наслідки**, тоді як у Законі України «Про стратегічну екологічну оцінку» - **будь-які наслідки**. Тому є потреба внесення змін до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та відповідних підзаконних актів.

Київська міська рада спільно з Асоціацією міст України та Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України могли б ініціювати внесення зазначеної зміни та інших необхідних змін до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», що дало б можливість значно спростити практичну реалізацію процедури СЕО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу певних планів і програм на навколишнє середовище (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001L0042>).
2. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).
3. Звіт про стратегічну екологічну оцінку програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки.
4. Звіт про виконання Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2021 рік.
5. Звіт про виконання індикаторів Програми економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки за 2021 рік.
6. Марушевський Г. Б. Стратегічна екологічна оцінка : навч. посіб. з компакт-диском / Г. Б. Марушевський. – К. : К.І.С., 2014. – 88 с.
7. Применение Протокола по стратегической экологической оценке : пособие для инструкторов. – Женева : Европейская экономическая Комиссия ООН, 2018. – 173 с.
8. Програма економічного і соціального розвитку м. Києва на 2021-2023 роки (затверджена рішенням Київської міської ради від 24 грудня 2020 року № 23/23.
9. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf.
10. Про затвердження «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення». – Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272.
11. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (ратифіковано Верховною Радою України Законом № 562-VIII від 01.07.2015).

12. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк – Львів : Вид-во «Компанія "Манускрипт"», 2019. – 128 с.
13. Implementation of Directive 2001/42 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2003. – 63 pp. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.europa.eu.int/comm/environment
14. Implementation of SEA Directive (2001/42/EC): Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment: Guidelines for Regional Authorities and Planning Authorities. – Dublin, 2004. – 91 pp.